samtök atvinnulífsins

AFKOMUÖRYGGI

ÞJÓÐHAGSRÁÐ, 10. MARS 2022

Meðallaun og lágmarkslaun eru óvíða hærri þó leiðrétt hafi verið fyrir kaupmætti

Erlent verkafólk leitar hingað í leit að betri lífskjörum

Meðallaun eru nær hvergi hærri en á Íslandi

Meðallaun árið 2020 innan OECD. (Þús. USD PPP – M.v. gengi gjaldmiðla þann 4. feb. 2022)

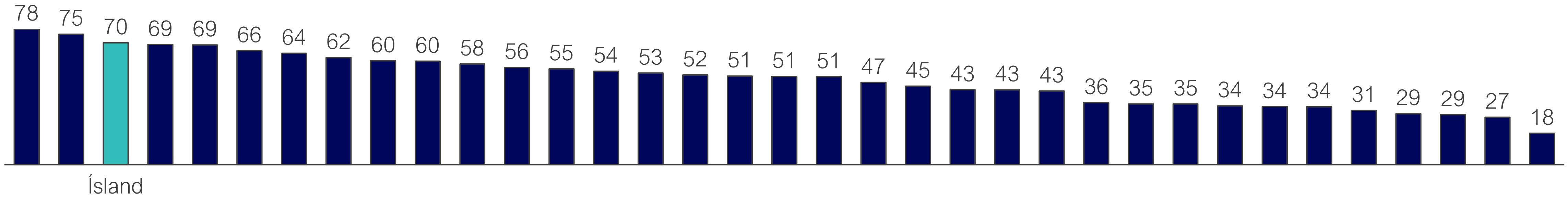

Lágmarkslaun eru nær hvergi hærri en á Íslandi

Lágmarkslaun árið 2021 innan OECD. (Þús. USD PPP – M.v. gengi gjaldmiðla þann 4. feb. 2022)

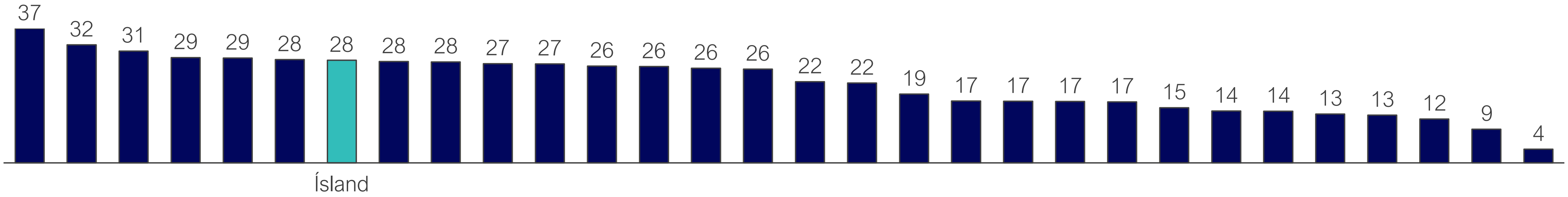

Heimildir: OECD, Macrobond, handels.se, virke.no, pam.fi, hk.dk og útreikningar efnahagssviðs SA

Ráðstöfunartekjur hafa aukist mest hjá neðstu tekjutíundunum síðastliðinn áratug

Þróun ráðstöfunartekna eftir tekjutíundum á föstu verðlagi
Vísitala = 100 árið 2012*

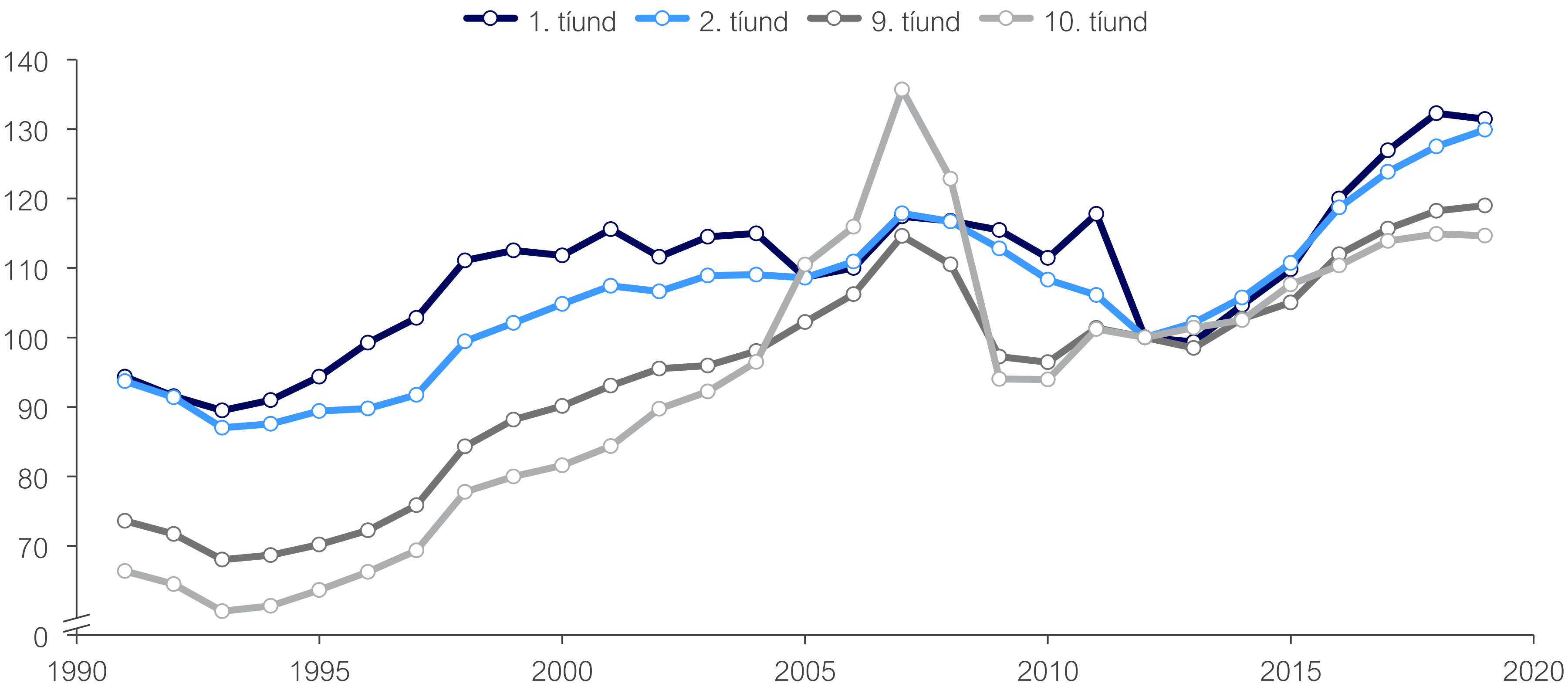

*Forsendur tekjutíunda: fasteignaeigendur, 25-64 ára, 1-2 börn, hjón / í sambúð. Án fjármagnstekna.
Heimild: Tekjusagan.is

Tekjujöfnunarhlutverk skattkerfisins og tilfærslukerfa hefur þjónað markmiði sínu

Vöxtur ráðstöfunartekna er meiri hjá lægri tekjutíundum

Árlegur vöxtur ráðstöfunartekna eftir tekjutíundum

Frá 2012-2019

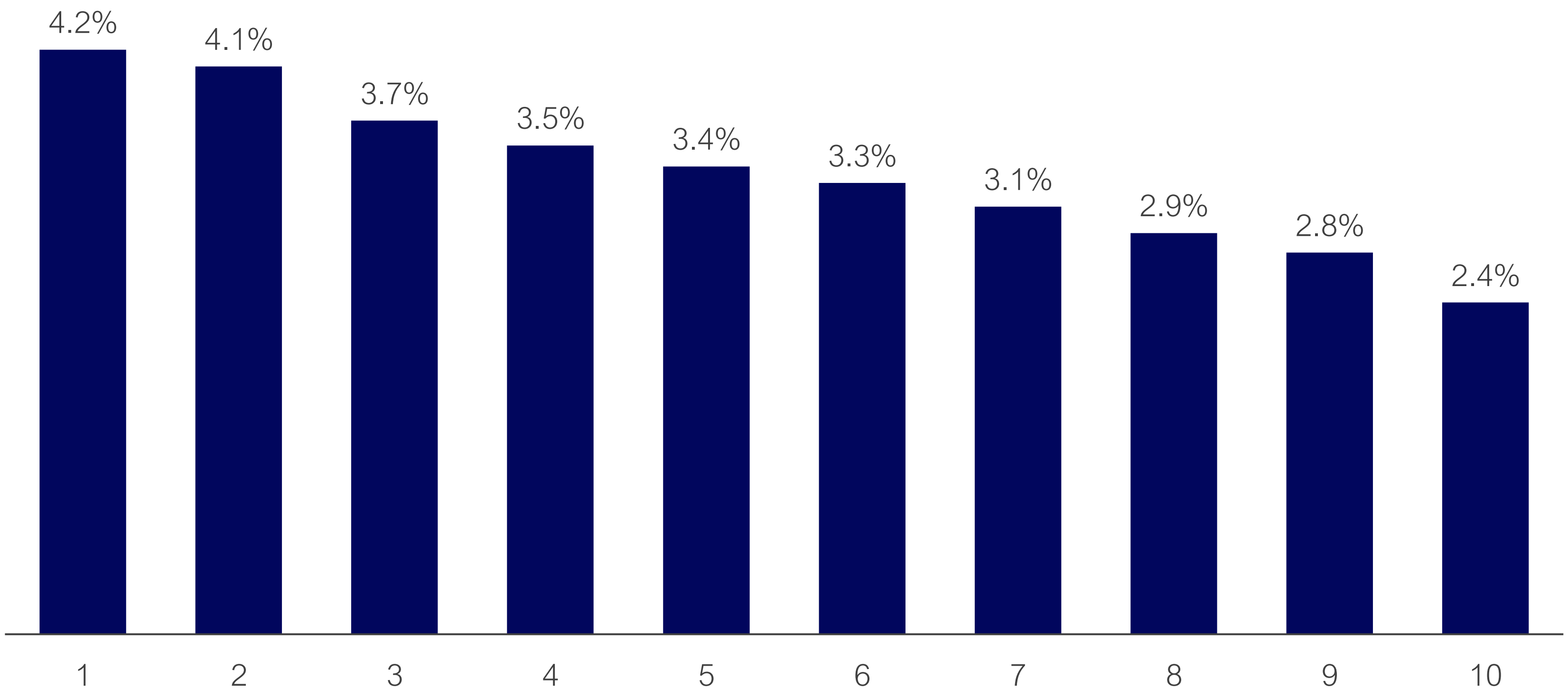

*Forsendur tekjutíunda: fasteignaeigendur, 25-64 ára, 1-2 börn, hjón / í sambúð. Án fjármagnstekna.
Heimild: Tekjusagan.is

Hlutfall einstaklinga með ráðstöfunartekjur undir lágtekjumörkum hefur farið minnkandi

Lágtekjuhlutfallið hefur verið meðal þeirra lægstu í Evrópu svo árum skiptir

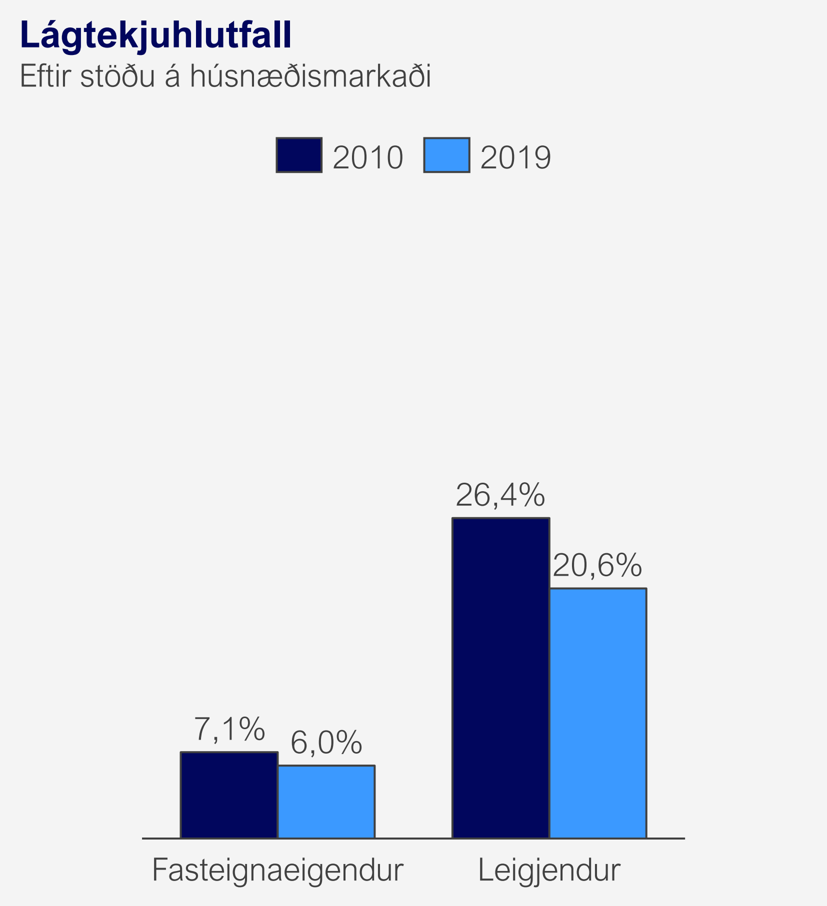

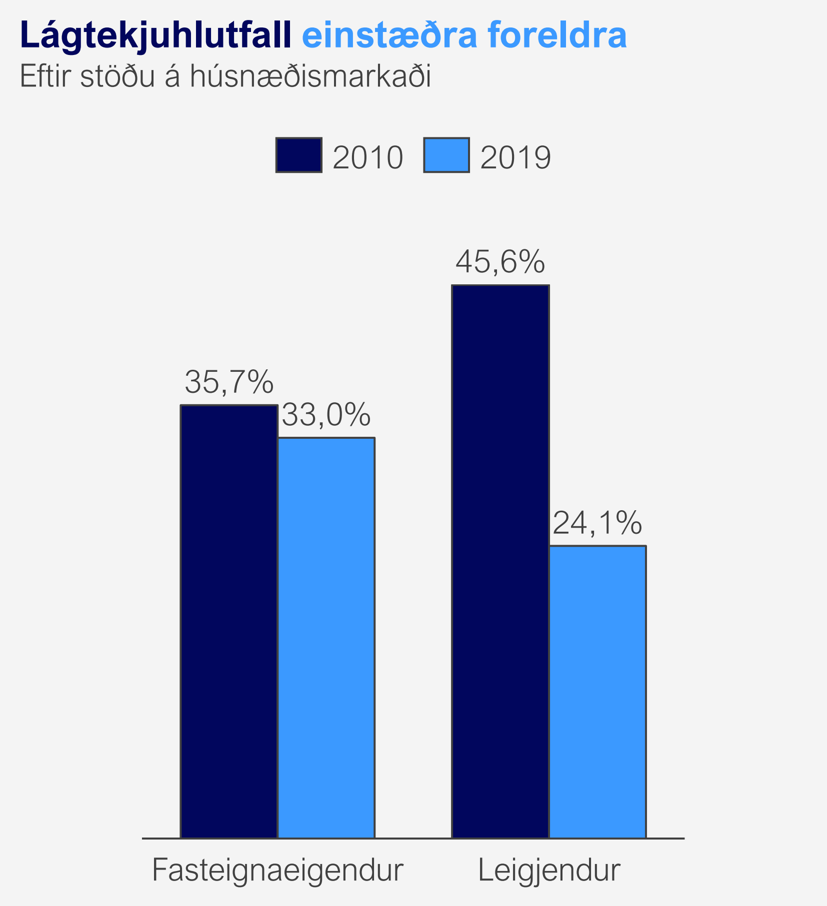

Lágtekjuhlutfall er hlutfall einstaklinga sem eru með ráðstöfunartekjur undir lágtekjumörkum, þ.e. 60% af miðgildi ráðstöfunartekna á neyslueiningu.
Heimild: Hagstofa Íslands

Tekjujöfnuður er nær hvergi í heiminum meiri en á Íslandi

Gini stuðull

m.v. ráðstöfunartekjur á neyslueiningu (2018)

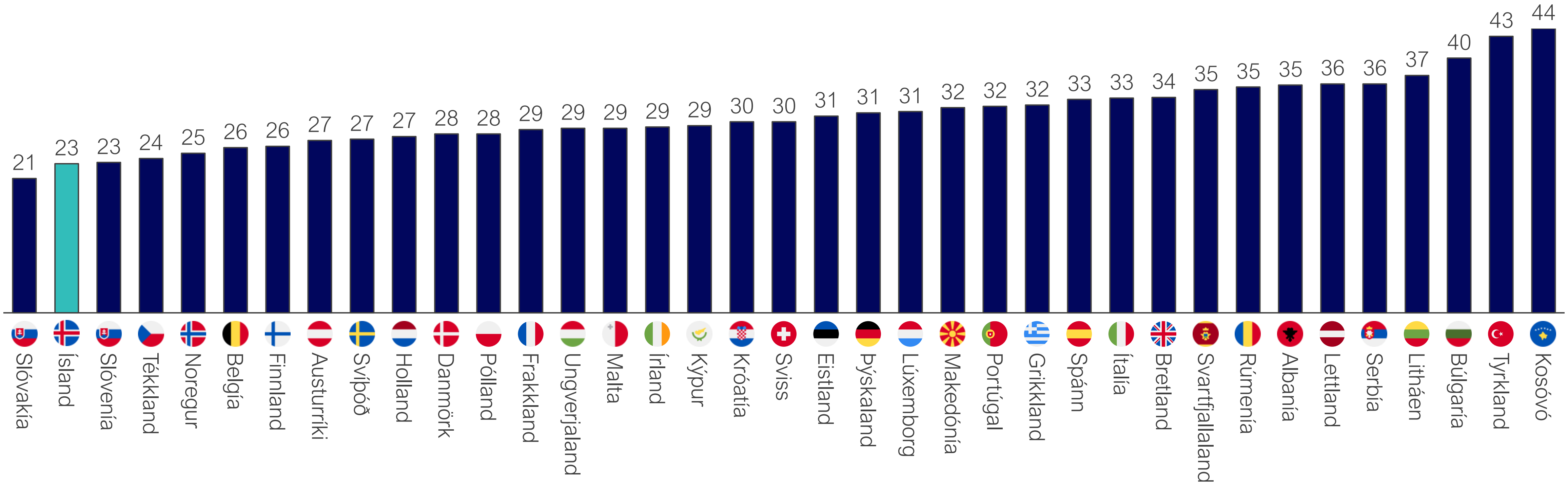

Heimild: Eurostat

Tekjujöfnuður er nær hvergi í heiminum meiri en á Íslandi

Heildartekjur tekjuhæsta fimmtungsins eru nú 2,7 sinnum hærri en þess tekjulægsta og hefur munurinn farið lækkandi með árunum en munurinn var 3,6-faldur árið 1990

Fimmtungsstuðull

Heildartekjur tekjuhæsta fimmtungs / heildartekjur tekjulægsta fimmtungs (s80/s20)

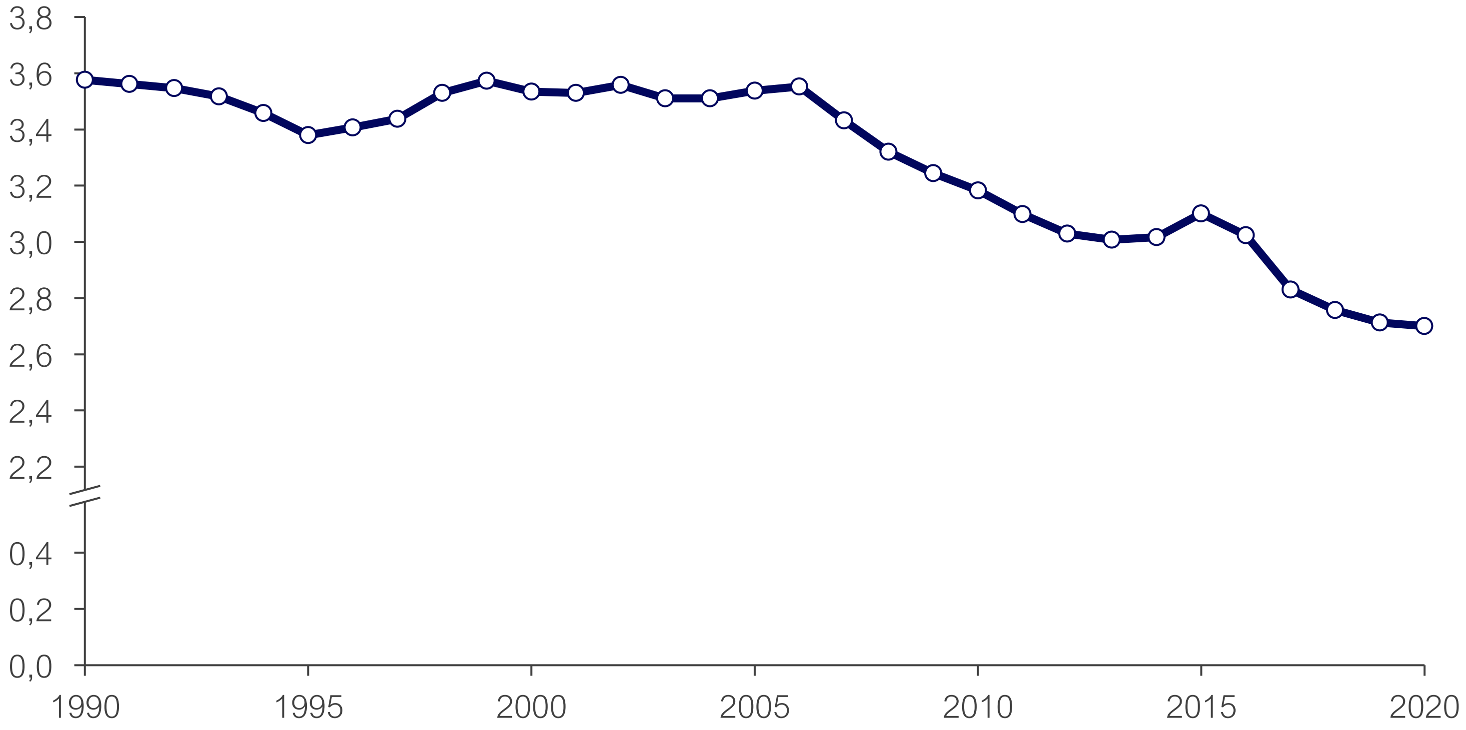

Heimildir: Hagstofa Íslands og útreikningar efnahagssviðs SA

Kaupmáttur launa hefur farið stigvaxandi frá árinu 2010

Kaupmáttur launa óx um 7% á milli áranna 2019 og 2021 þrátt fyrir efnahagsáfall

Þrátt fyrir efnahagsáfall hefur kaupmáttur launa aldrei verið meiri

- Þegar efnahagsáföll dynja á má gera ráð fyrir að kaupmáttur skerðist, eins og raunin varð í kjölfar fjármálahrunsins. Hins vegar hefur kaupmáttur launa haldið áfram að aukast í kórónukreppunni.
- Laun hafa hækkað verulega en verðbólga ekki aukist jafnmikið, enn sem komið er. Launafólk hefur því ekki upplifað kaupmáttarskerðingu.
- Á sama tíma hafa yfirvöld beitt ýmsum efnahagsaðgerðum til að styðja við fjárhag heimilanna í faraldrinum, sér í lagi þeirra sem hafa orðið fyrir atvinnumissi.
- Vel hefur því tekist til við að verja kaupmátt heimilanna í djúpri efnahagslægð. Þó ber að hafa í huga að verðbólguþrýstingur fer vaxandi og skuldsetning ríkissjóðs hefur aukist með tilheyrandi auknum vaxtakostnaði.

Vísitala kaupmáttar launa

Breyting launavísitölu umfram breytingu á vísitölu neysluverðs (Vísitala = 100 árið 2000)

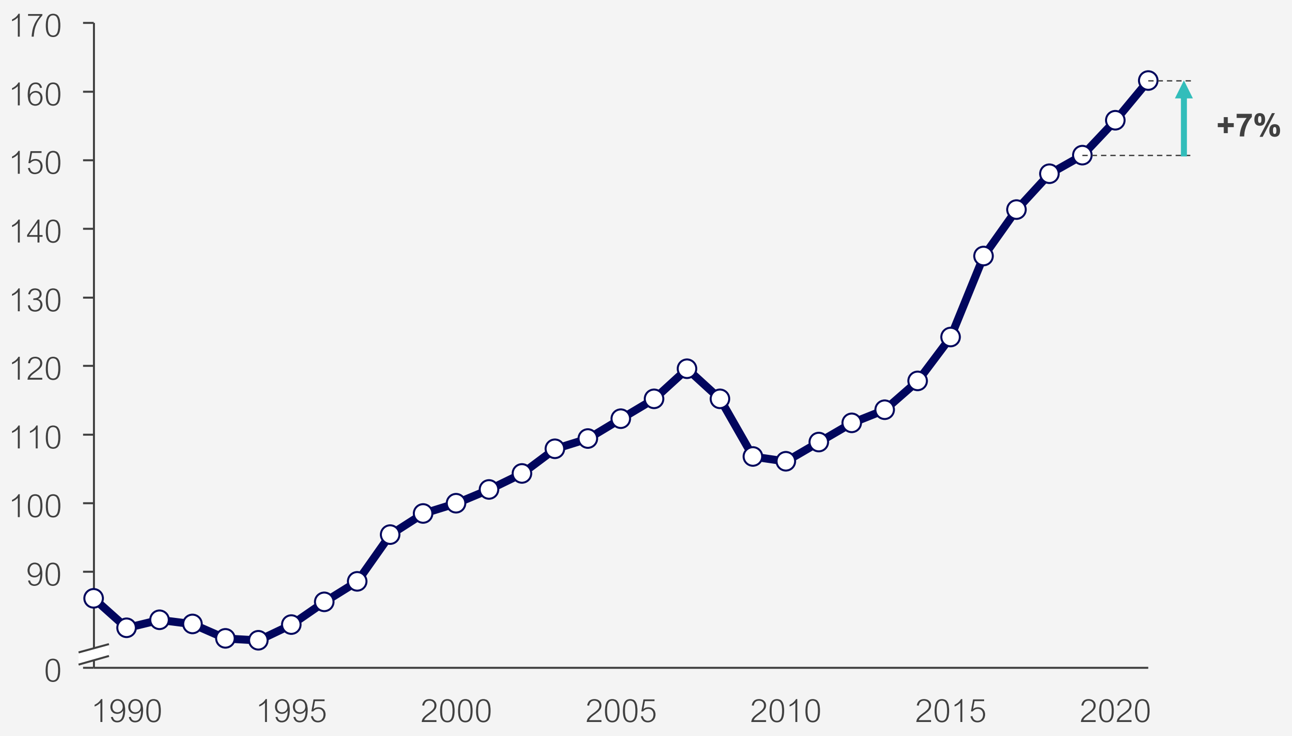

Heimildir: Hagstofa Íslands og útreikningar efnahagssviðs SA

Ánægja með lífskjör hefur farið vaxandi undanfarin ár

Samhliða velja sífellt fleiri starfsöryggi fram yfir góð laun

Mjög sammála | Frekar sammála | Frekar ósammála | Mjög ósammála

Sífell fleiri eru ánægðir með lífskjör sín

"Ég er fullkomlega ánægðu(ur) með lífskjör mín"

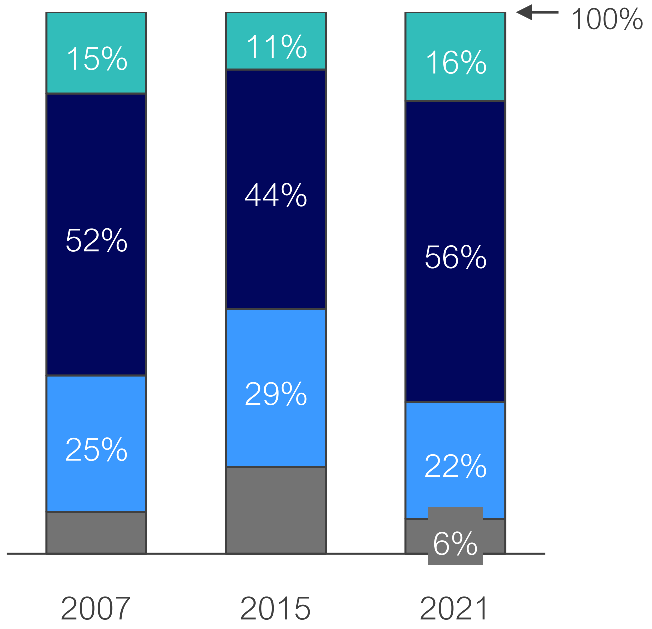

Starfsöryggi skiptir sífellt meira máli

"Starfsöryggi mitt er mér meira virði en góð laun"

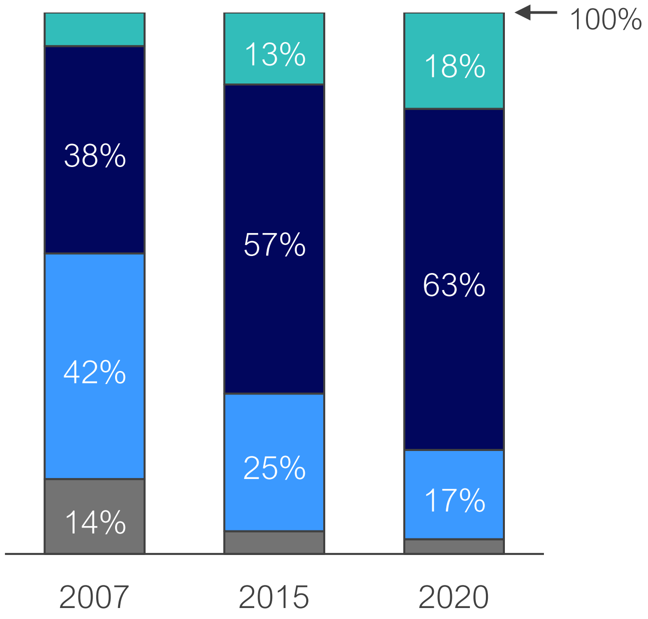

Heimild: Neyslukönnun Gallup

Fólksflutningar til landsins voru miklir þrátt fyrir faraldurinn

Búist er við enn fleirum á næstu árum, enda eru lífskjör hér á landi með besta móti

Fólksflutningar

Fjöldi aðfluttra umfram brottflutta

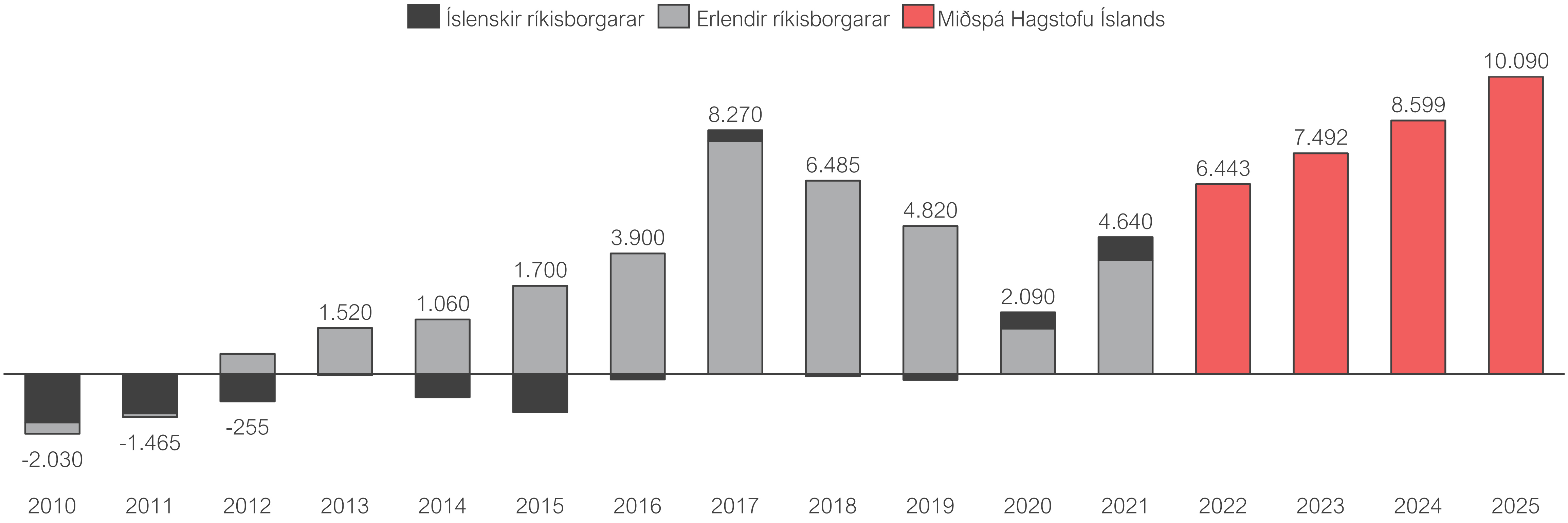

Heimild: Hagstofa Íslands

Launaþróun umfram svigrúm getur leitt til vaxtahækkana

Ef kjarasamningar endurspegla ekki svigrúm til launabreytinga í hagkerfinu getur Seðlabankinn þurft að bregðast við

Meginvextir Seðlabanka Íslands

%

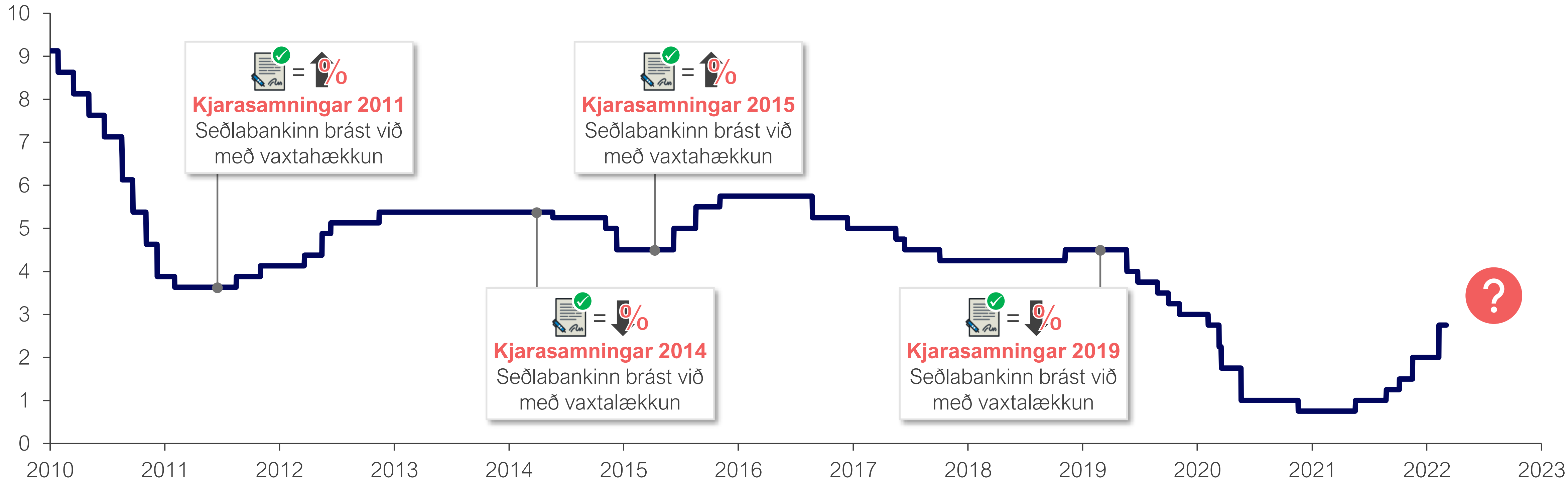

Heimild: Seðlabanki Íslands

Lágir vextir eru ein mesta kjarabót heimila

Dæmi um möguleg áhrif 1% vaxtahækkunar á ráðstöfunartekjur heimila

1

Hjón

- 1% hærri vextir minnka ráðstöfunartekjurnar um 25 þúsund krónur eða -3,2%.
- Greiðslubyrði eykst um 12,3 milljónir króna á greiðslutíma lánsins.

2

Einstaklingur

- 1% hærri vextir minnka ráðstöfunartekjurnar um 20 þúsund krónur eða -5,4%.
- Greiðslubyrði eykst um 9,2 milljónir króna á greiðslutíma lánsins.

Minnkun ráðstöfunartekna

% á mánuði

Laun miðast við heildarlaun verkafólks á almennum markaði árið 2020 skv. Hagstofu Íslands, uppreiknuð með breytingu launavísitölu verkafólks 2020F3-2021F3
Dæmi eru tekin af 30 m.kr. láni einstaklings og 40 m.kr. láni hjóna m.v. hámarksveðhlutfall og lánskjör Gildis lífeyrissjóðs. Miðast áhrif við ráðstöfunartekjur eftir greiðslubyrði húsnæðisláns
Heimild: Hagstofa Íslands, Gildi lífeyrissjóður og útreikningar efnahagssviðs SA

Stuðningur við barnafjölskyldur er hvergi meiri en hér á landi

Hann hefur vaxið mjög sl. tvo áratugi en stærstur hluti er í formi stuðningskerfis, s.s. niðurgreiðslu á þjónustu, ekki beinna styrkja

Útgjöld hins opinbera vegna stuðnings við barnafjölskyldur

Eingöngu útgjöld sem sérstaklega er beint að barnafjölskyldum (% VLF)

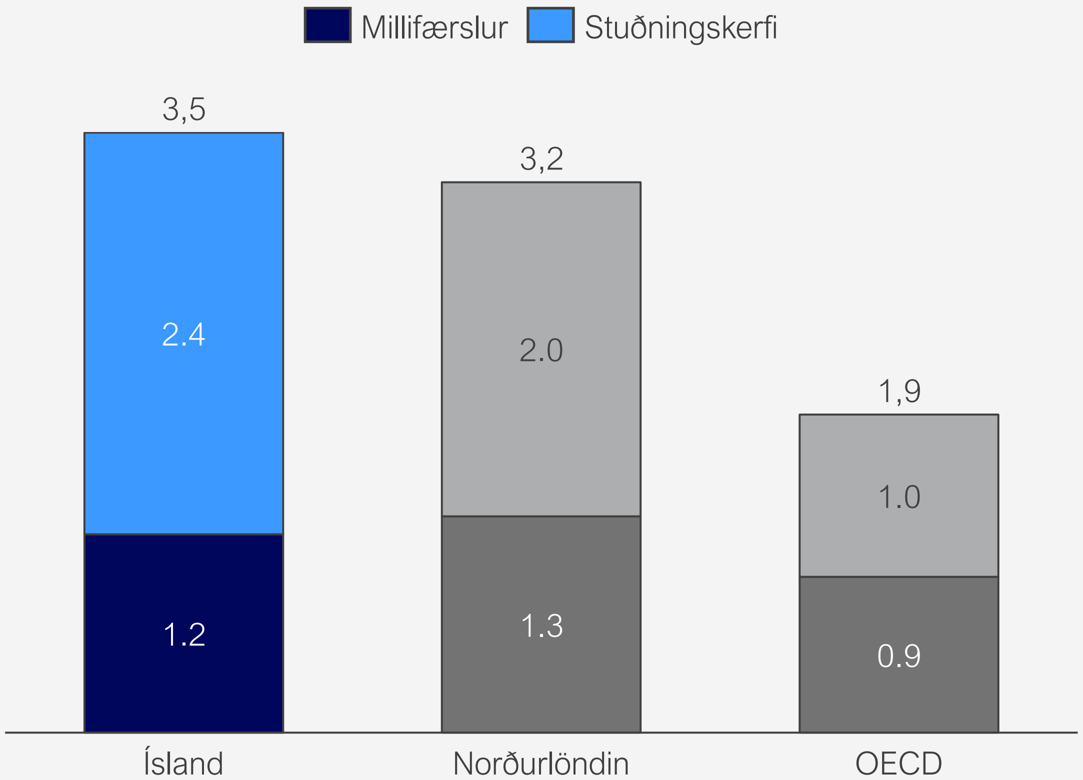

Útgjöld hins opinbera vegna stuðnings við barnafjölskyldur

Eingöngu útgjöld sem sérstaklega er beint að barnafjölskyldum (% VLF)

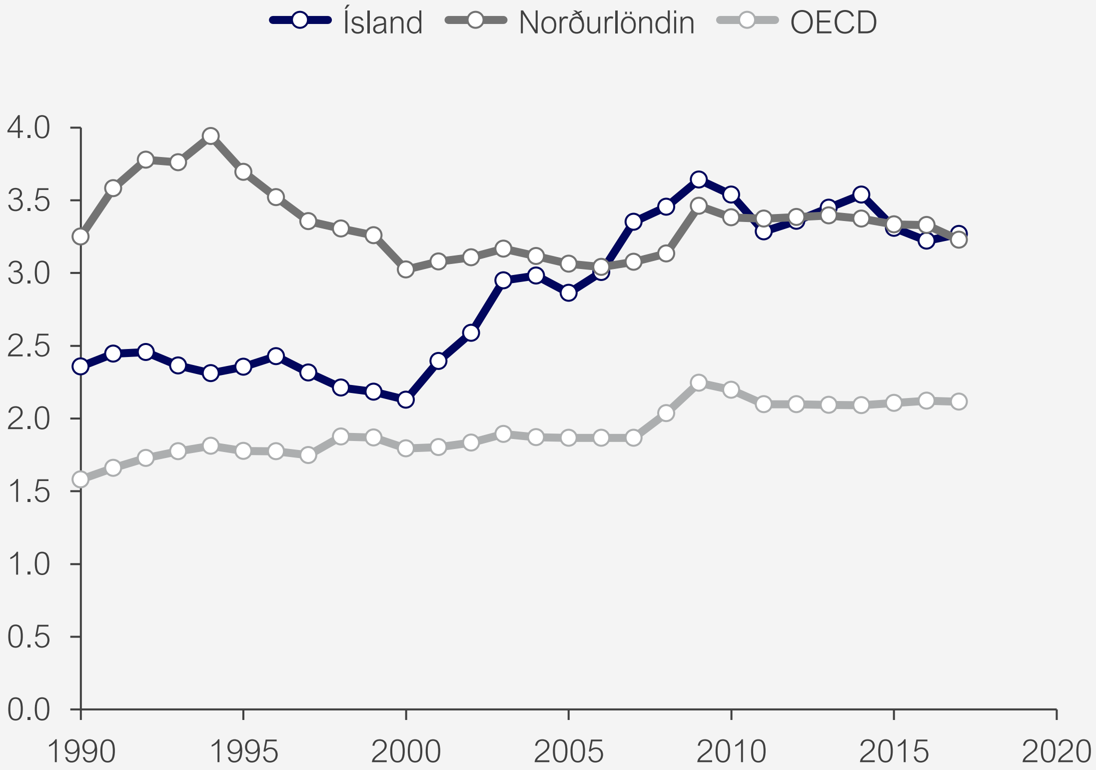

Einungis er tekið tillit til útgjalda sem ná eingöngu til barnafjölskyldna. Önnur útgjöld sem nýtast barnafjölskyldum, s.s. Heilbrigðisútgjöld, eru ekki meðtalin. Tölurnar eru fyrir árið 2017.

Heimild: OECD

Atvinnuleysisbætur tveimur mánuðum eftir atvinnumissi eru vel yfir meðaltali OECD

Af hinum Norðurlöndunum er einungis Danmörk með hærri atvinnuleysisbætur tveimur mánuðum eftir atvinnumissi

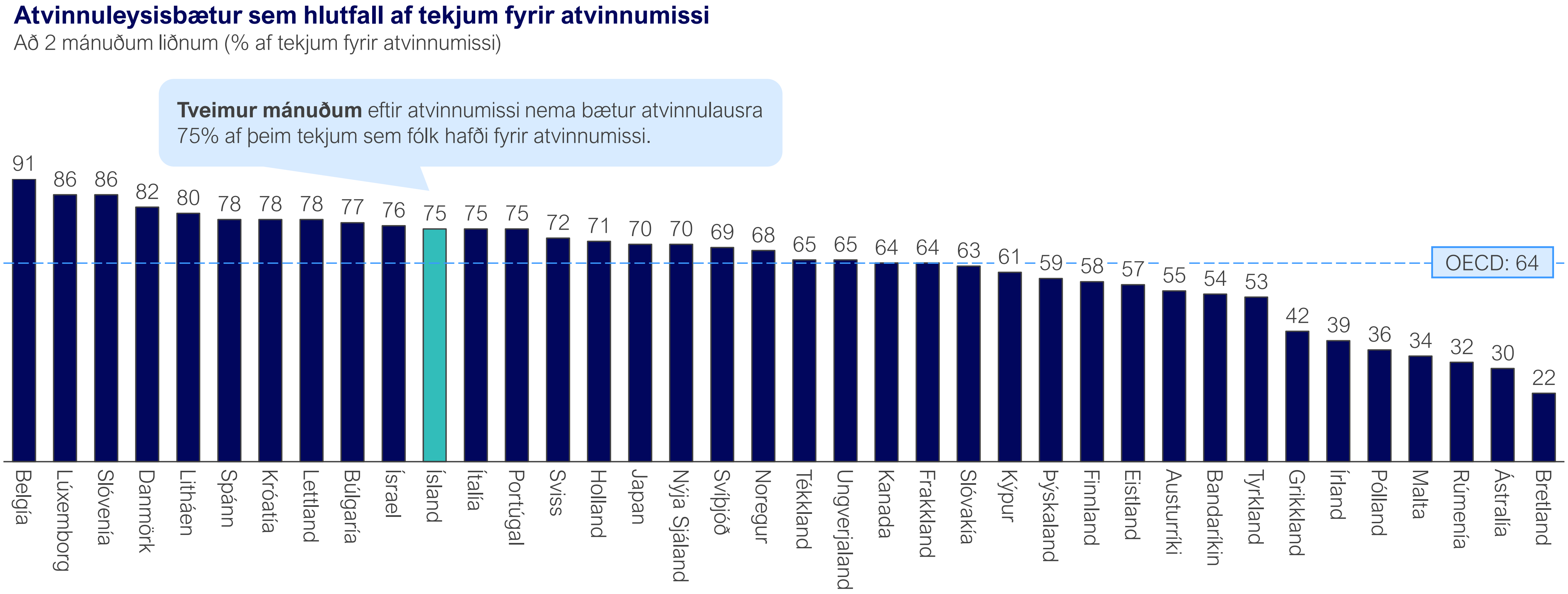

Tölurnar miðast við einhleypan og barnlausan einstakling sem áður hafði laun sem námu 67% af meðallaunum. Tölur fyrir árið 2020.
Heimild: OECD

Tveimur árum eftir atvinnumissi eru atvinnuleysisbætur enn yfir OECD meðaltali

Fá lönd eru með hærri atvinnuleysisbætur en Ísland fimm árum eftir atvinnumissi

Atvinnuleysisbætur sem hlutfall af tekjum fyrir atvinnumissi

Að 2 árum liðnum (% af tekjum fyrir atvinnumissi)

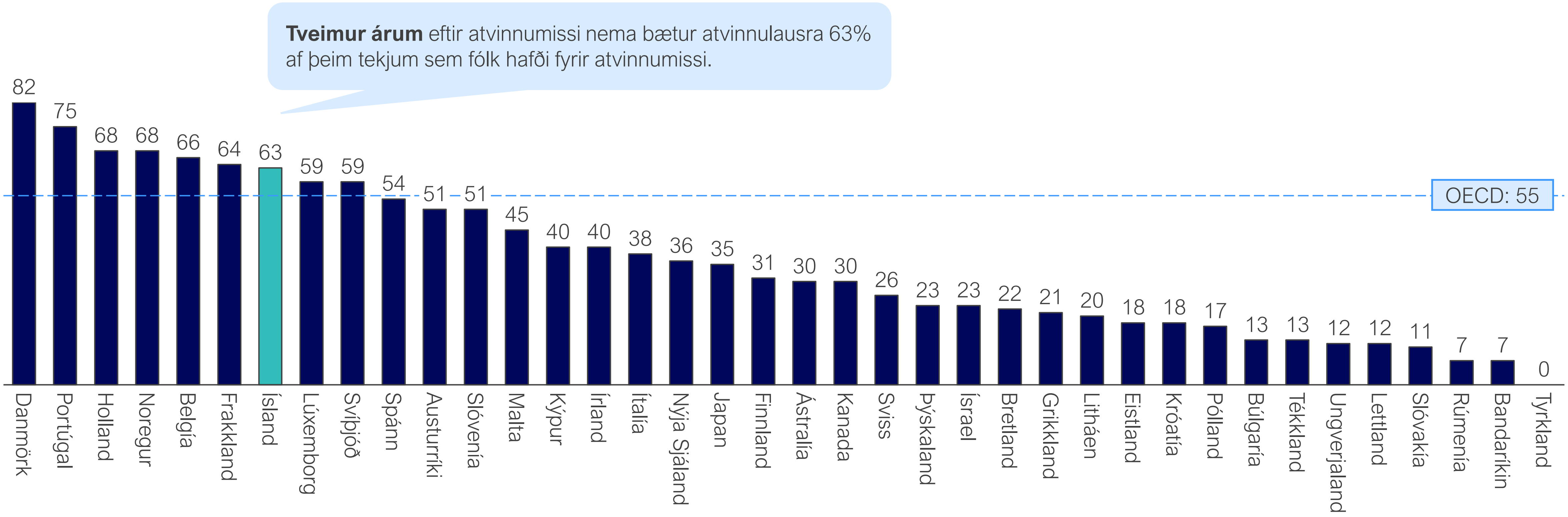

Tölurnar miðast við einhleypan og barnlausan einstakling sem áður hafði laun sem námu 67% af meðallaunum. Tölur fyrir árið 2020.
Heimild: OECD

Nægjanleiki lágmarks tekjutryggingar er langt umfram OECD meðaltal

Ísland er í fremstu röð þegar kemur að því að tryggja lágmarksframfærslu eftir atvinnumissi og hætta á fátækt því minni hér

Nægjanleiki lágmarks tekjutryggingar

% af miðgildi ráðstöfunartekna, 2020

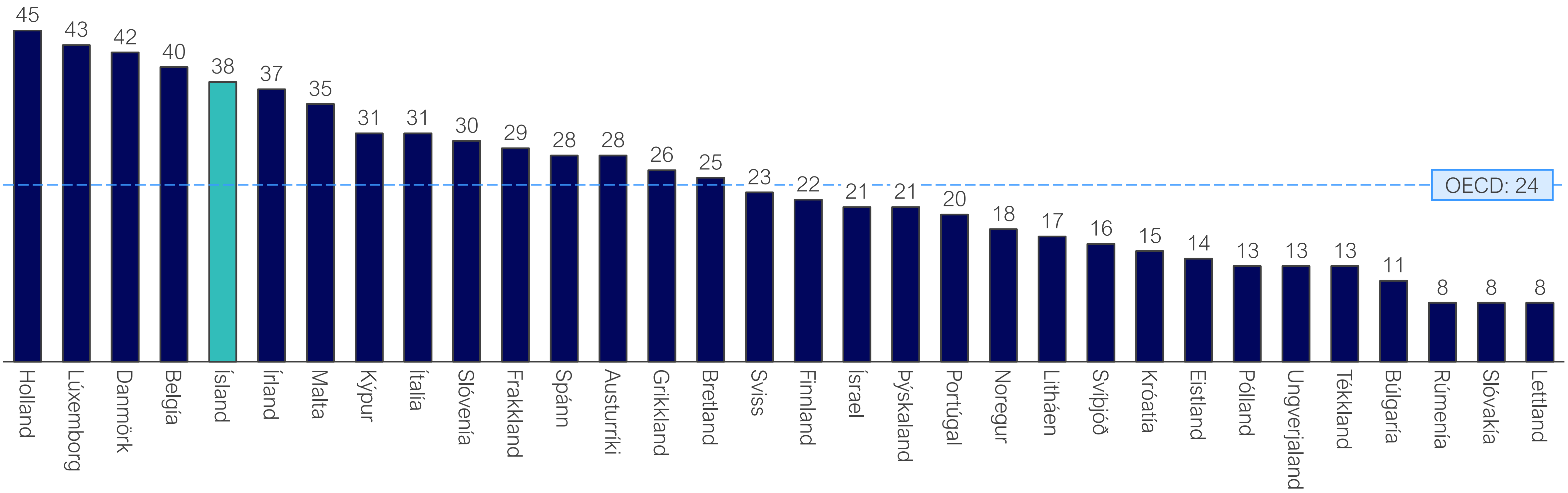

Tölurnar miðast við atvinnulausan og barnlausan einstakling. Tölur eru án húsnæðisbóta.
Heimild: OECD